

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه نظرات شورای نگهبان

در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی

دوره، هشتم

(خرداد ۱۳۸۷ تا خرداد ۱۳۹۱)

پژوهشگرده شورای نگهبان

شورای نگهبان قانون اساسی. پژوهشکده

مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی -
دوره هشتم (خرداد ۱۳۸۷ تا خرداد ۱۳۹۱) / پژوهشکده شورای نگهبان.
تهران: شورای نگهبان قانون اساسی، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۲.
ISBN: 978-600-94294-0-0

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا

۱. شورای نگهبان قانون اساسی - - صورت مذاکرات ۲. شورای نگهبان
قانون اساسی - - مصوبات
۳۴۹/۵۵۰۵ KMH ۲۵۱۲/ش ۹م ۳۶ ۱۳۹۲
شماره کتابشناسی ملی ۳۳۶۶۴۶۱

مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی
دوره هشتم (خرداد ۱۳۸۷ تا خرداد ۱۳۹۱)

تهیه و تنظیم: پژوهشکده شورای نگهبان

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۲

قیمت: ۳۵۰/۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۲۹۴-۰-۰

فهرست

مقدمه

فصل اول ۱

مصوبات تأیید شده در مرحله اول

فصل دوم ۲۳

مصوبات تأیید شده پس از رفع ابهام و ایراد

فصل سوم ۸۰۵

مصوبات اعاده شده به مجلس شورای اسلامی

فصل چهارم ۹۹۹

مصوبات ارجاع شده به مجمع تشخیص مصلحت نظام

فهرست اصول ۱۱۷۹

فهرست تفصیلی ۱۱۸۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

پیرو تأکيدات مقام معظم رهبری مبنی بر انتشار نظرات و مذاکرات شورای نگهبان و به منظور انجام یکی از مهم‌ترین وظایف پژوهشکده شورای نگهبان، تاکنون آثاری در ۳۰ جلد، مشتمل بر نظرات و مذاکرات شورای نگهبان به زیور طبع آراسته و منتشر شده است.^(۱) اینک مجموعه‌ای دیگر از نظرات شورای نگهبان تدوین و در اختیار علاقمندان قرار می‌گیرد.

کتاب حاضر، «مجموعه نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات دوره هشتم مجلس شورای اسلامی (خرداد ۱۳۸۷ تا خرداد ۱۳۹۱)» است که با چاپ و نشر این مجموعه، انتشار نظرات شورای نگهبان در مورد کلیه مصوبات ادوار گذشته تاکنون (دوره اول تا پایان دوره هشتم) تکمیل می‌گردد.

دوره هشتم قانونگذاری مجلس شورای اسلامی در مقایسه با ادوار قبلی واجد برخی مشخصات و تمایزات است که از جمله آنها می‌توان به اختلاف برداشت مجلس و دولت در خصوص مرزهای تقنین و اجراء و ترسیم قلمروهای قانونگذاری و اجرایی و حدود صلاحیت و اختیارات دولت و قوه مجریه اشاره کرد؛ این امر، موجب طرح مباحث و مسائلی در عرصه حقوق عمومی گردید. از این نظر، می‌توان این دوره را سرآغاز تحولی جدید در حقوق عمومی ایران تلقی کرد. به هر حال، به دلیل وجود اختلاف برداشت‌ها در این خصوص، نظرات شورای نگهبان، ناظر به مصوبات این دوره نیز ویژگی‌ها و مشخصات خاصی دارد که به عنوان مستند حقوقی در بررسی این مسائل قابل توجه است.

علاوه بر نکته فوق، یکی دیگر از مهم‌ترین تمایزات نظرات شورای نگهبان در این دوره با دوره‌های پیشین قانونگذاری، اعلام مغایرت مصوبات آزمایشی مجلس شورای اسلامی به استناد اصل هشتماد و پنجم (۸۵) قانون اساسی می‌باشد؛ از جمله این مصوبات، می‌توان به لایحه تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی اشاره کرد که شورای نگهبان برای اولین بار طی دوره‌های هشتگانه قانونگذاری، این لایحه را با استدلال زیر مورد ایراد قرار داد:

۱. برای اطلاع از منشورات پژوهشکده شورای نگهبان به فهرست انتهای کتاب مراجعه شود.

«نظر به اینکه طبق اصل ۸۵ قانون اساسی، مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیأتی واگذار کند، فقط در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را به کمیسیونهای داخلی خود تفویض نماید، با توجه به اینکه دیوان عدالت اداری، دارای قانون دائمی مصوب مجلس شورای اسلامی است و امور این دیوان به طور طبیعی جریان دارد و خلاء قانونی که جبران آن ضروری باشد در این خصوص وجود ندارد و هیچ ضرورتی برای تصویب این مصوبه در کمیسیون به صورت آزمایشی، بدون جری مراحل عادی قانونگذاری نیست، علاوه بر وجود ابهام و اشکال عدیده در این مصوبه با عنایت به مراتب مذکوره، تصویب آن توسط کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس شورای اسلامی، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی تشخیص داده شد.»

همچنین می‌توان به پذیرش صلاحیت عام آیین‌نامه‌گذاری برای رئیس قوه قضائیه اشاره کرد که نمونه آن در نظرات شورای نگهبان، راجع به لایحه آیین دادرسی کیفری دیده می‌شود. به هر حال، علاوه بر نکات مذکور، ویژگی‌های دیگری نیز در این دوره وجود دارد که خوانندگان محترم را عیناً به متن ارجاع می‌دهیم.

این مجموعه در چهار فصل به شرح زیر تدوین و در اختیار علاقمندان قرار می‌گیرد:

فصل اول، دربرگیرنده ۱۸۸ مصوبه است که ۱۸۶ مصوبه در مرحله اول و بدون ایراد شورای نگهبان مورد تأیید قرار گرفته و ۲ مصوبه نیز به دلیل انقضای مهلت مقرر در اصل نود و چهارم قانون اساسی و عدم اظهارنظر شورای نگهبان، قانونی شده‌اند. مشخصات این مصوبات به صورت جدول تنظیم شده و شماره و تاریخ نشر آنها در روزنامه رسمی نیز برای مراجعه به متن کامل مصوبات درج گردیده است.

فصل دوم که به مصوبات تأییدشده، پس از رفع ابهام و ایراد، اختصاص دارد مشتمل بر ۱۳۰ مصوبه می‌باشد. این مصوبات پس از ایراد شورای نگهبان از حیث ابهام در متن یا مغایرت با شرع و قانون اساسی برای اصلاح به مجلس شورای اسلامی اعاده شده و پس از اصلاحات صورت گرفته از سوی مجلس، مورد تأیید نهایی شورای نگهبان قرار گرفته است. در این فصل، از نقل متن کامل مصوبات مطوّل، صرف‌نظر شده و تنها متن مواد و تبصره‌های مورد ایراد شورای نگهبان درج و برای اطلاع از متن کامل مصوبه به روزنامه رسمی ارجاع داده شده است؛ لازم به ذکر است، دو مصوبه لایحه امور گمرکی و لایحه تجارت، با ایراد کلی و مبنایی شورای نگهبان مواجه شد (مغایرت با اصل ۸۵ قانون اساسی) که از ذکر متن کامل این لوایح نیز صرف‌نظر گردید.

همچنین لایحه مجازات اسلامی که مورد تأیید شورای نگهبان واقع شده بود، با اصلاحات

و ویراستاری معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی جهت آماده‌سازی نهایی برای ابلاغ، واجد ابهامات و مغایرت‌هایی شد که شورای نگهبان از ابلاغ آن، جهت لازم‌الاجرا شدن جلوگیری نمود و ضمن برشمردن ایرادات جدید، آن را برای اصلاح مجدد به مجلس شورای اسلامی عودت داد. لذا در این فصل، متن قانون (مواد مورد ابهام، ایراد و تذکر شورا) و نظرات جدید شورای نگهبان (صادره در نهمین دوره مجلس شورای اسلامی) برای اطلاع علاقمندان درج شده است.

فصل سوم، مشتمل بر ۳۹ مصوبه است و اختصاص به مصوبات اعاده شده به مجلس شورای اسلامی دارد. این مصوبات با اعلام ایراد از سوی شورای نگهبان، به مجلس شورای اسلامی اعاده شد و تا پایان هشتمین دوره قانونگذاری به تأیید نهایی شورای نگهبان نرسید.

فصل چهارم، اختصاص به مصوبات ارجاع شده به مجمع تشخیص مصلحت نظام دارد که مشتمل بر ۲۴ مصوبه است. این مصوبات با اصرار مجلس شورای اسلامی بر نظرات خود و عدم تأمین نظر شورای نگهبان در اجرای اصل یکصد و دوازدهم قانون اساسی، به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شد که تعداد ۱۹ مصوبه از آنها عیناً یا با دخل و تصرفاتی به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسید.

هر چند در گردآوری این مجموعه دقت کافی و تلاش فراوان صورت گرفته است، اما مدعی عاری بودن آن از عیب و نقص نیستیم، لذا از تمامی دانش‌پژوهان و محققان محترم تقاضا می‌شود از ارائه اشکال‌ها و نواقص مجموعه و نظرات اصلاحی دریغ نفرمایند. پژوهشکده شورای نگهبان ضمن اعلام آمادگی و سپاس پیشاپیش، از نظرات خوانندگان فرهیخته و ارجمند از این حرکت علمی، استقبال و باب ارتباط در این عرصه را برای همیشه مفتوح می‌داند. در پایان، مراتب تقدیر و سپاس پژوهشکده را از زحمات کلیه کارشناسان محترم که در تدوین و آماده‌سازی این مجموعه همکاری داشته‌اند اعلام می‌نماید.

وَ آخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

پژوهشکده شورای نگهبان

زمستان ۱۳۹۲